psalmodiis deportaretur, quandoquidem instituerat illa, vt nulla viuens extra monasterij fores egrederetur, tota congregatio in muro lamentans, ità vt planctus eius superaret psallentium voces, pro psalmo lacrymas, pro cantico mugitum, pro alleluia gemitum reddebat. Orabant supernè, vt sub turre nonnihil quiesceret feretrum, in quo beatæ corpus portabatur, grauiter ferentes eius absentiam. Ibi tum, vt Dominus fidelem famulam suam declararet, corpore eius in medio populi deposito, cæcus quidam lumen recepit: qui multorum annorum passus cæcitatem, vbi ad corpus accessit, ità sanatus est, vt nunquam luminibus orbatus fuisse videretur. Viuit hodieq; clarè videns. Gæcus ad feretrum eius illuminatur.

XXIII. CVM iam humata esset à Gregorio Episcopo, operculum tumulo eius non est ab illo impositum, donec rediret Pictauensis antistes. Itaq; liberè cereos ad eã adferebant omnes, sepulcrũ circunstantes, & singulæ suis cereis nomina sua inscripserant, dabantq; cereos omnes per ordinem vni è famulis. Et ecce existit contentio in populo, aliis dicentibus cereos illos in eius sanctam sepulcrum mittendos esse, aliis id negantibus. Interim è pueri cereos tenentis brachio vnus exiliens, & populum omnem transcendens, in sepulcrum ad pedes beatæ se demisit, litem omnem eo ipso dirimens. Inspecto cereo, inuentum est nomen Caluæ in eo scriptum. Ea re perspecta, Episcopus & plebs omnis, beatæ Radegundis virtutem admirantes, Dominum benedixerunt. Nomen Caluæ cereo miraculose inscribitur.

XXIV. QVÆ verò post eius decessum eo in loco declaratæ sint virtutes & edita miracula, quot dæmoniaci liberati, quot pulsis febribus curati, quis vel numerare sufficiat? A Burgundia cum Episcopo quodam venit Pictauium eius Abbas, Abbo nomine. Is magno illic dolore dentium vexatus, nocte & die clamores edebat, mortem aduentare cupiens, vt posset tanto leuari cruciatu. Incidit autem eius animo, Deo inspirante, vt se curaret in sanctæ Radegundis basilicam perduci. Ingressus iatrò, cum fide se ante sepulcrum humi prosternit, mortem præ oculis habens, operimentum siue pallam tumuli mordicus apprehendit, & qui septem diebus nec cibum sumpserat, nec somnum capere poterat, ab illo morsu somno corripitur, doloreq; fugiente, sanus abit ad hospitium. Multi hoc posteà ab eius ore acceperunt, cum ille palam testaretur, se dominæ Radegundis virtute ab ipso mortis aditu reuocatum. Infinita eius post obitum miracula. Abbas quidam liberatur dentiũ dolore acerrimo.

XXV. HABET hoc consuetudo, vt in feriis beati Hilarij Episcopi reliqua monasteria circum adiacentia, in mediam vsque noctem illic vigilias celebrent: à media verò nocte singuli Abbates cum suis fratribus ad sua reuertantur monasteria, nocturnas preces persoluturi. Itaq; cum in beati antistitis basilica vigilarent, toto illo noctis spatio energumeni clamabant. In iis duas fœminas dire exagitabat malus dæmon, vnam præsertim, ad cuius fremitum tota basilica tremebat. Abscedẽte autem inde venerabili Arnegisilo, Abbate basilicæ beatæ Reginæ Radegundis, & cum suis monachis ad suam basilicam redeunte, fœminæ illæ clamabant post eos, & ingressæ in basilicam, vociferantes orabant, vt domina Radegundis ipsis parceret. Cum ergò matutinæ preces dicerentur, altera sanata est, quam dæmon ter quinis occupauerat annis: altera ad Tertiam ante basilicæ fores liberata: nec posteà eis nequissimus spiritus nocere potuit. Duæ dæmõniacæ purgantur.

XXVI. QVAM larga est & diues misericordia Dei, vt suos faciat trepidare, & loca sanctorum inquirere? Virtutum largitor per suos fideles dispensatim suam declarat potentiam. Alij enim liberati sunt in basilica sancti viri, alij in basilica dominæ Radegundis: vt quorum erat par gratia, virtus quoque indissimilis ostenderetur. Quisquis etiam vsque ad vitæ desperationem male habet, si pallam inferiorem altaris in aquæ calicem intingat, potumque illum hauriat, mox somnus ei accedit, morbus abscedit, Christo largiente. Multæ illic quotidie fiunt virtutes & miracula in Christi nomine. Nos sane fideli deuotione & debita sedulitate veneramur eam in terris, cuius animam confidimus, gaudemus & gloriamur præfulgere in cœlis: illo præstante, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum, Amen. Nota insigne miraculum.

VITA S. VVIGBERCHTI ABBATIS FRITZLARIENSIS, SCRIPTA A LVPO SERVATO (QVI VIXIT ANNO DCCCXXX.) AD Bunonem Abbatem Hirsfeldensem: edita ex MS. Cod. Bibliothecæ Moguntinæ Societatis Iesu à R. P. Ioanne Busæo, eiusdem Societatis Sacerdote. AN. 730.

Reuerendissimis, Abbati Bunoni, cunctisq; Fratribus eius, Lupus plurimam sospitatem.

PRÆFATIO AVTORIS. CVNCTANTI mihi viribusque propriis diffidenti, vt vitam S. Vvigberchti stylo coner prosequi, vestra, Dilecti Patres, extorsit instantia. Et æquum fuerat, vt in obstinatissima negatione persisterem, quando ad id, quod me imparem tantæ materiæ tenuitas deficit ingenij, accessit, vt hoc opus à vobis eo potissimum tempore, quo essem occupatissimus, peteretur, ni me charitas remotis grauissimis necessitatibus meis, vt vestræ voluntati morem gererem, compulisset: siquidem hic qui pareat, suis neglectis, interdũ fraternis prospicit commodis. Igitur succubui vestro imperio. Cæterum diuinæ erit clementiæ, & intercessionis Beati viri, cuius gesta ex aliqua parte contingere statui, vt digna memoria digno sermone scribantur, &, quæ clarissima sunt qualitate, suis sensibus incultis deformata non horreant. Nec verò cuiquam hæc ideo iudicẽtur infirma, quod octingentesimo trigesimo sexto anno Dominicæ Incarnationis, Indictione autem quartadecima præsens Opusculum cudens ante nonaginta annos acta repetere videar, cum profectò, si vel leuiter est eruditus, non ignoret Salustium Crispum, Titumque Liuium non pauca, quæ illorum ætatem longe præcesserant, partim auditu, partim lectione comperta narrasse. Et, vt ad nostros veniam, Hieronymum Pauli sui vitam, quæ certe remotissima fuerat, litteris illustrasse, & antistitem Ambrosium virginis Agnes Passionem, cui profecto contemporalis non fuerat, editam reliquisse. Neque noua hæc est, & quæ sola deprecationis egeat, maiorum negligentia, scilicet tanti viri facta non esse mandata memoriæ, cum non ab his modo, qui haud longe ante nos vixerunt, verum ab eis etiam, qui quàm longissime præcesserunt, grauissima quædam suppressa cognoscamus. Proinde cur mihi fides derogetur, non video, cum, si culpa fuit hactenus virtutes huius eximij viri litterali non comprehensas officio, hac profecto me exuo, nihilque, præterquam firmissime vobis comperta, mihiq; quodammodo assignata, legere volentibus præbeo. Id autem à periti beneuolentia Lectoris obtinuerim, vt sicubi latini sermonis lenitas hominum locorumve nominibus Germanicæ linguæ vernaculis asperatur, modicè ferat, ac meminerit, non carmen me scribere, vbi Poetica licentia nonnunquam nomina mutilantur, atq; ad sonoritatem Romani dirigantur eloquij, vel penitus immutantur, sed historiam, quæ se obscurari colorum obliquitatibus renuit. Verum iam propositum ordiamur. 13. AVGVS. Auctor hæc scripsit an. Christi 836.

I. INDIGENAS Britanniæ, qui Angli Saxones appellantur, ab eis, qui Germaniæ Septemtrionalem tractum incolunt, Saxonibus originem ducere, documentis approbatur. Namque Britanorum quondam Rex Wrtigernus frequenti bellorum incendio, suis pene copiis interceptis, à Germania consensu popularium suorum contrahenda curauit auxilia, accersitique ab eo Saxonum exercitus, traiecto mari, quod Galliæ, Britanniæque prætenditur littoribus, consisten- Saxones qualiter facti sint incolæ Britanniæ.

di loco in Orientali parte Insulæ à præfato Rege accepto, prælium mox cum aduersariis conseruêtunt, & eos fuga impunè fuderunt. Quod vbi suis, ac simul vbertatem insulæ nunciarunt, validior manus armatorum illuc denuo missa est, ac sedes à Britannis ea cõditione sortiti sunt, vt illi quidem tuendæ patriæ sollertius inuigilarent: indigenæ autẽ stipẽdia militãtibus penderẽt. Hac occasione magnã partẽ Insulæ Saxonũ vis breui spatio tẽporis propriæditioni subegit.

S. Vvigberchtus Fuit genere nobilis, & Anglosaxo.

AB horum posteris, postquam se Christianæ religioni submiserant, B. Wigberchtus, ab Anglis Saxonibus clarã II. trahens originem, natalium sæculatem nobilitatem merito virtutum longè transcendit. Ab annis etenim puerilibus adeò probitate morum enituit, vti iam tum palam emineret, fore, vt tanta indoles magnum quiddam, supraq; communem prorsus mensuram diuinitus, vt contigit, sortiretur, atq; studiose sacris litteris institutus ardentissimum amorem, nec minorem sanè venerationem longe lateq; grauitate sibi peperit singulari.

S. Bonifacij Archiepisc. Moguntin. laudes. Fit Martyr in Frisia.

DVMQ; felix illius vbertim spargeretur opinio ad clarissimi viri Bonifacij aures vsq; nutu diuino peruenit. Hic Bo III. nifacius tantæ sanctitatis extitit, vt eum consensus omnium, non in Germania modo, vbi in agro Dominico, incertum studiosius an felicius, laborauit: verum etiam in Gallia, & in aliis partibus orbis, maiorum per omnia gloriæ coæquandum, & constantissime credat, & liberrime fateatur. Fuit enim fidei Christianæ cum propugnator acerrimus, tũ propagator vigilantissimus, nesciens aucupari fauorem Principum fœdissimis adulationibus, nec honorem, seu rigorem Ecclesiasticum mortiferis compendiis, ac male dulcoratis refrigeriis eneruare. Ita, postquam se totum Deo deuouerat, desudantem, nouamq; gentem Fresonum Ecclesiæ gremio conscisscentem, inuictissimum Christi militem gladio violare non verita rabies barbarorum, martyrij coronam fecit referri de prælio. Sed vt à quo paululum deflexit, ad propositum reuertatur oratio.

S. Vigberto Bonifacio vocatur in auxilium prædicationis.

IDEM Bonifacius, cũ induxisset in animũ incredulis aperire viã salutis, quiq; aberrassent, in eã, cooperãte Deo, re IV. ducere, nõ multo post quam in Germaniã venerat B. Wigberchtum, futurũ in prædicatione solatio, diligenti arcessendũ curauit industria. Atq; ille S. Bonifacio, imò Deo parens vocanti, quo tempore Dux Francorũ [a] Carolus rerum potiebatur, iniit consortium sancti propositi. Quem B. Bonifacius, vt [b] par fuit, & excepit gratissimè, & germana sibi charitate fœderatum summa veneratione suspexit, quippe, quod, vt natu maior, ille studiis flagrasset ante diuinis.

a Carolus Martellus.
b S. Vvigberto senior S. Bonifacio.

NAq; multo post ad [c] amplissimum Pontificalis gradum dignitatis Moguntiaci diuina gratia prouectus Wig- V. berchtum sacerdotem secundi ordinis cœnobio suo, cui nomen est gentili Germanorum lingua Frideslar, Magistrum præfecit, vt monasticæ illic religionis normam, statumq; componeret. Ibi cum Megingo suo, qui postea culmen Episcopale subiit, diu conuersatus est, & laxam antehac ac fluidam fratrum cõuersationem ad normam suæ vitæ coerçuit. Qui procul dubio sanctarum Scripturarum regebatur auctoritate.

c Fit Abbas Fritzlariæ.

CVMQ; sacræ professionis illic studiũ longo imbibissent vsu discipuli, curamq; Magisterij quam plures æmulan- VI. do Magistrum concepissent: haud quaquam passus B. Bonifacius tanti viri lumen vnius loci tenebras præuia Christi gratia dispulisse, monitu paterno ad alterum compulit migrare monasterium, quod Ordorff nominatur. Atq; ibi successu simili desudans, quæ perperam gerebantur, correxit, ac ipse absq; diuerticulo carpens arctam viam, quæ infatigabiles quosq; ducit ad vitam, cæteruam post se fratrum prospere traxit. Instructus enim Saluatoris exemplo docenda prius implebat, quaq; gradiendum moneret, præcedere consueuerat.

Transit ad Ordoff Actor. 1.

ITAQ; non frustra illic tritis aliquot annis, cũ præter id, quod senio grauabatur, ancipiti morbo subinde labora- VII. ret, nihil citra S. Bonifacij gerere volens auctoritatẽ, enixissimis ab eo precibus, intima tamen humilitate conditis, obtinuit, vt ad prius reuertens cœnobiũ, in eo, quod superesset vitæ iã quasi feriatus exigeret. Vbi gratulantiũ fratrum receptus frequentia, veluti repuerascens, atq; iuuenescens rudimenta denuò sanctitatis, & arctissimi certamina propositi diligenter aggressus, non emeritam ætatem, non tot superatos labores metiri consensit: verũ, oblitus præteritorũ secundũ Apostolũ gaudijs intendit æternæ beatitudinis, quorũ adipiscendæ dignitati nihil par in hac vita valet expẽdi. Et quãuis corpus illius morbo, sicut diximus, vrgeretur, nõ patiebatur animus huic lautioris indulgentia cibi abstinentiæ fræna relaxare. Non quod, si qui remissius consulant sibi, dum infirmantur, hos arbitraretur culpandos, sed quod sponte à licitis temperando ad promerendum Deum non parum quemlibet progredi suo Vas electionis confirmauit exemplo. Sicq; obseruandissimus charitatis fratrum se contemperabat societati, vt verbis tamẽ manibus obstinatissime abstineret, ac sacræ legis meditationem nunquam mente deponeret.

Reuertitur in Fritzlar.
Philip. 3.
Abstinentia eius à cibis. Et à vanilo quio.

HÆC vero semper B. Wigberchto illi solẽnis fuerat cõsuetudo, vt cũ à fideli aliquo rogatus confessionem audi- VIII. tũ pergeret, nec vitare cõgressus cõmeantiũ posset, non temere cũ aliquo sermonẽ consereret, salutationibusve vacaret, (quæ profecto, vt eleganter quidam sentit, nonnunquã ex occasione itineris, non studio funduntur obtinendæ cuiusquam salutis,) sed hinc speciale præceptum Domini retinens seria salutis monita largiturus morari festinaret impatiens. Ac sicubi conuentum hominum offenderat, qui salutaribus indigeret consiliis, continuo posthabitis temporalibus, quæ ad animæ perpetuam salutem conducerent, ad medium deducebat, & variis alliciens legis diuinæ sensibus auditores, vt scientissimus omnino medicus, animæ passionibus medebatur occultis.

Ægrorum cõfessiones excipit.

ILLVD etiã haud quaquã præterierim silẽtio, vnde cõstantissima fama fideliũ, nec accita se suggerit. Namq; dum IX. quondã ẽ diuinã de more faceret, incertũ quo casu, vinũ, sine quo sanguis Domini non cõficitur, defuit. Hic ille festinus Ecclesiã egressus, & forte pendentẽ in vite botrũ conspicatus vellit: atq; in calicẽ continuò liquorẽ manibus puris expressit. Quibus demum explicitis vnum reperit granum attritu illæsum, quod mox ante Ecclesiam panxit, & euestigiò ad conceptum officium peragendum concessit. Eo finito, quidam sollicitior frater, qui, quod paulo ante gesserat, obseruasset, ex eo humiliter facti rationem quæsiuit. Tunc ille se deprehensum animaduertens. Si, inquit, opera mea Domino curæ sunt, intra nouem annorum curriculum hic nimirum declarare dignabitur. Nec fidem huiusmodi, qui credebatur euentus, non est consecutus: siquidem tot ex eo grano vitium propagines emerserunt, vt breui occupato immodico terræ spacio, nixæq; adminiculis suo lapsu sedentibus gratissimæ porticus tecta præberent.

Vaticinatur de vite ab se ex vua plantata.

PERSEVERAVIT autem B. Wigberchtus in præfato monasterio diuinis ministrans præceptis, obliquosq; sem- X. per auersatus mores, quoad illum diuina vocatio vinculis carnalibus liberaret, sic grauiori præcedente languore ad præsentis vitæ metas perueniens diem obiit, consorsq; Sanctorum effectus est.

Obiit anno Christi 747 teste Lamb. Schafnab.

VERVM hora exitus illius admirationis plena res obtigit. Circumstantibus fratribus visa est auis quædam, specie XI. pulcherrima, supra eius corpusculum teraduolasse, nusquamq; posthac cõpartuisse. Quam fecisse indicium vitæ illius mundissimæ cunctis haud dubiẽ constitit.

Auis super corpus eius apparuit.

EST autem situm corpus illius ante Ecclesiam in conditorio nullius ambitionis, ibiq; per aliquot annos quieuit, XII. vbi, vix fuerit credibile, quot quantisq; hunc vitum diuina pietas illustrauerit signis. Quæ licet incuria litteris allegata nõ teneantur, passim tamen vulgata necdum obsoleuẽre. Atq; ideò breuitati studens horum quædam narrabo: meaq; plane sic fert opinio, longe digniora miracula semper esse, quæ Deus ad memoriam Sanctorum egentibus indulgere dignatur, quam quæ illum per eos, quanquam syncere viuentes, adhuc tamen grauatos mole corporis frequenter gessisse veraces nobis literæ produnt. Adhuc tentari proterant, ac quantulumcumq; reformidare lapsum. De his totius iam casus expertibus hoc felicius, quo solidius asseruntur. In illis fauores non sine discrimine tolerantur humani. In his, cum eduntur, titulus eorum sanctitatis ne suspicione quidem vanæ gloriæ obscurari potest.

Miracula Sanctorum defunctorũ esse dignioza, quam viuentium.

VERVM, vt quod polliciti sumus, iam exequamur: effera Saxonum gens proprium transgressa limitem in finiti- XIII.

morum

morum se agros effuderat, & indigenas non satis fidentes propriis viribus in oppidum, cui Burib urch nomen est, formidine sui compulerat. Qui conclusi, iudicantes adhuc infirmum tenui murorum interstitio salutem tueri, ossa beati viri ad sui munimẽtum in oppidum transferenda curarunt: præsertim, quod vererentur, ne Saxonum insania violandi sepulcri sumeret copiam: nec tamen ea translatio facile volentibus constitit.

Metu Saxonũ corpus eius effoditur, & transfertur in Buriburch.

XIV. NAMQVE comitante immani multitudine, cum in vallem non adeo depressam ventum esset, quæ ex aduersum est oppido, ibique sacros cineres, paululum quieturi deposuissent, ac mox, quo cæperant, cõtendere præpararent, mirabile dictu grauatæ sunt, quas hactenus detulerant, reliquiæ, nec eas fuit loco moueri facultas. Hinc consternati, satiusque sibi ducentes extrema illic experiri, quam in ancipiti patronum relinquere: tandem instantissimis precibus, Domini sententiam flectentes, obtinuerunt, ac feretro summa releuato facilitate, voto potiti sunt.

Immobiles reliquiæ.

Precibus impetrãt, vt moueantur.

XV. FVIT hoc etiam insigne miraculum, quod, dum flumen Adranam traiicerent, amplissimam reuerentiam crucibus ac vexillis, nec non cereis, ac laudibus congruis beati viri reliquiis exhibentes matronæ cuidam rei nouitate attonitæ candela è manibus excidit, ac penitus in fluuium mersa est. Certatim vero pluribus annitentibus recepta, quod secundum contrariam elementorum naturam fidem videatur excedere, haud obscurius, ac prius flammarum repenta est globum effundere. Verũ enimuero, nos, qui iuxta naturã fieri, quicquid Dei fiat voluntate, indubitanter cõfitemur, sic non cessisse ignem aquæ videmus credibile, quemadmodũ igni in illis tribus pueris humana nõ cessit natura.

Candela in fluuium demersa non extinguitur *Dan. 3.*

XVI. PERLATIS autem in oppidũ beati viri pretiosis reliquiis infesto Saxones agmine subsecuti cæperunt oppidanos lacessere, eosque summa vi munitione detrudere. At illi facta eruptione S. Vvichberchti suffragantibus meritis prosperrime congressi sunt, ac superiores inuenti, plerosque aduersatiorum armis fuderunt, profligaueruntque, multos plagis tardantes debilitarunt, omnes postremo salutem sibi cõgerunt fugæ præsidio quærere.

Meritis S. Vigberti hostis vincitur

XVII. QVA repulsa Saxones irritatiores facti, & ignominiam fugæ repetito certamine sarcire cupientes, ac victos prius victores ad vnum delere: ipsa nocte, cui tam crudelis negotij dies elucere sperabatur, incredibili repente perculsi formidine, fusa cælitus clarissima luce ambiri conspicantur Ecclesiam, cuius memoria iam supra facta est, & per illius culmen insignem quendam lineamentis quidem humani corporis circumscriptum, at valentiam dignitatemque mortalium longe præstantem, albis etiam vestibus amictum, hac & illac deambulate. Diuino itaque nutu, & huius visionis exterriti maiestate, relictis impedimentis, & omnibus aliis necessariis, vitæ tantum consulere festinantes, ad fugam se denuo contulere.

Saxones visione perterriti iterum fugantur.

XIIX. MANE igitur oppidum egressi, qui clausi hostium impetum morabantur, obiectu murorum, vt eos abiisse, imò velut nudos cunctis vulgo dimissis effugisse compererunt, diuinæ munificentiæ gratulantes aduersariorum spolia viritim partiti sunt, inopinumque gaudium reuexerunt.

XIX. NEQVE ita multo post, cum iidem Saxones reuertissent, instauraturi male toties experta certamina, vnus eorum capit ignem, fomenta subiicit, Ecclesiam cõflagrare iam dictam molitur. Sed casso infectoq; nisu, diuina virtute per intercessionẽ S. Vvigberchti repulsus conatibus vere sacrilegis digna retulit præmia, paralysi, scilicet, perenni mulctatus.

Saxones repetunt pugnam. Incendens Ecclesiam paralysi punitur.

XX EANDEM etiam domum quidam ex illis expoliare conatus, defracta ianua irrupit, crucisque [a] argenteam laminam affabre inauratam rapuit, prophanisque manibus nequaquam efferte cunctatus est. At confestim diuina vltio insecuta ita hunc reddidit impotem sui, vt brutum magis animal, quam hominem duceres. Sic cum lamina circa Ecclesiam repertus oberrans, quod sciens male sublegerat, iuste nesciens reddidit. Sanctorum quoq; [b] reliquiæ, quas iidem asportauerant, in villa Gesmari, quæ non longe abest, repertæ sunt integræ.

[a] Crucis aurea lamina tolli nequit
[b] Nec sãctorũ reliquiæ.

XXI. NEC illud transierim, quod sæpe dicti Saxones adhibito igni, & multiplici fomite amica sane igni materia frequenter inculcatam domum illius Ecclesiæ comburere conati sunt: sed inter uentu B. Vvigberchti delusa est illorũ insania. Siquidem tantum abfuit effectus ab eorum molitione, vt præter in subiecta fomenta nil ignis ille valuerit, quem furens manus adhibuerat barbarorum. Videres lignorum simplicem materiam necprorsus alumine oblitã velut amoliri à se ignis potentiã, & cui prius esset obnoxia, Dei voluntate vim resistendi inditã sibi ostentare mirantibus.

Saxones sæpius conati incendere domum Ecclesiæ, frustra.

XXII. SAXONVM post discessum pars haud exigua Hassonum, (Hassones quippe dicuntur, qui incolunt ipsum pagum) mundatum Ecclesiam conuenere, sordere illam quam grauissime ferentes, propterea quod Saxones equorum in ea præsepia fecerant, nihilque religioni detulerant. Verum introgressi nihil penitus, quod esset verrendum inu eniunt. Ita sordium squalorem diuina virtus deterserat, nulla vsquam vestigia immunditiæ totius resederant.

Hassones qui sint.

XXIII HÆC obtigerunt circa Ecclesiãm, antequam monumentum illius diu mansisse monstrauimus. Cæterum, postquam in oppidum ossa illius trãsposita sunt, vt vnguentum pretiosissimum, quando est agitatum, gratissimos late spargit odores, ita viri huius motæ reliquiæ vbertim miraculorum spirauêre fragrantiam. Aperuit nimirum verus arbiter & intimus, labefacta iam humana conditione, membrorum compagẽs, cui quondam hæc regens B. Vvigberchti paruerit spiritus, dignatus eum frequenter intra biduum, triduumve collocatione nouem signorum. Ibi surdi olim auditu donati sunt, cæci lucis commercia consecuti, certam dæmoniaci medelam, manci exoptabilem manuum nacti sunt vsum paralytici membrorum regimen dissuetum.

Hinc liquet Fritzlariæ quædam iã narrata accidisse.
Miracula nouem aliquando intra biduum facta.

XXIV AT interiectis aliquot annis Albuino Præsuli Fritislarensis eiusdem oppidi per quietem aliquis obseruatus, qui se diuinitus missum diceret ad monasteriũ, cui est vocabulum Herolfesfeldt, quo & ossa beati viri transferri præcepit. Id memoratus Episcopus Lullo Moguntiacensis Ecclesiæ Pontifici reuelauit, isque rem ad magnum Carolum detulit, ac eius assensum protinus impetrauit. Ita Lullo iubente suffraganeus eius Albuinus tribus monachis præfati cœnobij *Ernusto scilicet, Baturicho & Vvolffo nocte sacros B. Vvigberchti cineres tradidit clam perferendos ad monasterium: Siquidem [c] id facere interdiu veritus est, ne tanti viri populus amore deuinctus fratres memoratos cæca seditione conuexaret, vel quibuslibet iniuriis incesseret, viribusque superior sibi tam insignis thesauri priuilegium vendicaret. Non quod venerabilis Præsul Vvigberchto diffideret, qui profecto suas ferentes reliquias tueri poterat intercessione, sed [d] quod perquam scitè perpenderit, quanquam manifeste Deus faueret, considerationem humani consilij, vtpote iusti, nullatenus posthabendam. Plenum est quippe Christianæ deuotionis, quamdiu habet homo, quod faciat, non tentare Dominum Deum suum. Quod si cui hæc exauctorari posse videatur assertio, illud ei obuertemus exponendum, cum Israheliticum populum Pharao dimisisset, non duxerit eum Dominus per viam terræ Philistiim? videlicet, ne forte pæniteret populum, si videret aduersum se bella consurgere. Quem plane locum aliter transire sano nequaquam poterit intellectu, nisi in nostram concedens, imo maiorum sententiam ibi ostendi fateatur fieri debere omnia, quæ consilio recto fieri possunt: ad eui tanda, quæ aduersa sunt, etiam cum Deus apertissime adiutor est.

Monaster. Hirsfeldense.
Carolus Magnus.
* *Ermesto.*
[c] Clam trãsferuntur corpora ad monasterium Hirsfeldense.
[d] Homo tenetur facere quod in se est.

XXV. ERGO præfati fratres munus amplissimum sibi ab Episcopo traditum monasterio Herolfesfeld celeres inuexerunt, & à reliquis Dei seruis illic exceptum magnifice principe loco est in Ecclesia conditum. Atque Lullus annuente Magno Carolo monumentum illius, quo more per Gallias, Germaniamque cæterorum Sanctorum visuntur, auro & argento, nec non reliquis congruentibus metallis exornandum curauit, & id opus ad Idus Augusti compleuit. Vbi postea diuina exuberante gratia magna & admirabilia signa claruêre. Ex quibus, cum sint pene innumerabilia, hic pauca quædam subiungam, quorum consideratione metiatur cætera quisquis volet.

Lullus Archiepiscop. exornat arcam.
Miracula facta in Hirsfeld.

XXVI QVIDAM ægrotus eousque vt in carruca in morem lecticæ instructa perduceretur ad memoratum cœnobium, ibi meritis beati Confessoris opitulantibus, non vtcunque reualuit, sed incolumitatem certissimam est adeptus

Ægrotus sanatur.

atque monastico hic habitu sumpto, obeundis cœnobij muneribus, nequaquam se imparem gauisus est. Huic nomen Huntheri fuit.

ALIVS quoque, vocabulo Burckuuart, viribus propemodum totius corporis destitutus ante limina S. Vvigberchti non paruo tempore iacuit. Et tandem succurrentibus eius efficacissimis precibus plena sospitate donatus est. Namque diu oblito gradiendi officio recepto, etiam Romam oratum perrexit. Sed ne gratiam quidem fugandorum nequam spirituum huic suo probatissimo famulo Dominus denegauit. XXVII

Item paralyticus.

HAC enim recenti memoria quidam correptus acerbissimo dæmone, Sigebraht vocabulo, ferreis manicis vinctus miserabiliter attractus est, & interuentu S. Vvichberti inimici violentia liberatus. XXIII

Dæmoniacus liberatur.

SIC alter, Beratgar dictus, & maligno spiritu in belluinam mutatus ex homine rabiem, apud sancti huius memoriam eadem horribili passione curatus est. XXIX.

Item alius.

ALIQVIS præterea oriundo Aquitanus, cui nomen erat Ramnulpho, ab ineunte mutus ætate, surdusque, & pene ad faciem pecoris in aluum pronus, huc perductus, maximo, rarissimoque miraculo affatum repente obstructumque aurium sortitus apertionem, etiam secundum prærogatiuam hominis ad intuendum cælum erectus est. Ita triplici enim hac debilitate conflictatus, totidem se humani vsus compendia subito meruisse miratus est. XXX.

Mutus, surdus & curatus curatur.

HÆC inchoata vt voluistis quam absoluta oratione ditexi; qua neque commentitium aliquid extrinsecus addidi. Et quæ vestra sollertia suggessi, inserenda, seruato tramite veritatis expressi, quæ beatus confessor Christi Vvichberchtus vtinam pio prosequatur fauore, ac vobis, qui ministrastis materiam, vna mecum, qui hanc in aliquam redegi formam, intercessionis vicem compensare dignetur. XXXI.

AN.690.

VITA SANCTISSIMI CONFESSORIS CHRISTI VVERENFRIDI, QVI FVIT EX APOSTOLICIS VIRIS, MISSIS EX Anglia, ad conuertendos Hollandos, Frisones, Geldrienses, Saxones, &c. ex antiquissimo MS. codice ecclesiæ Traiectensis, de quo etiam in vita S. Suuiberti prima Martii, Cap. 6, & 14.

14. AVG.

CVM dominus & Saluator noster Sol iustitiæ, suæ claritatis radios vbique per mundum vellet clarificare, longe lateque stellas per orbem eiusdem claritatis oriri fecit innumeras, quæ luce virtutum æternæ noctis effugarent tenebras. Sole etenim absente, solent stellæ terram irradiare: ita doctores sancti, qui sunt stellæ firmamenti, quasi sole perenni non vbique præsente, genus humanum sanctæ prædicationis perlustrant lumine. Quorum perplurimos Hybernia siue Scotia mundo protulit, nonnullos Britannia eique adiacens Northumbria procreate meruit. Inter quos summus pater Vuilibrordus & lucifer inter stellas exoritur clarissimus, & meritorum luce clarior cæteris in orbe procreatur, cuius radiis non modica pars mundi perlustratam se esse lætatur, quia gentem Francorum sanctæ eruditionis dono sublimauit: Frisonumque feritatem diuino cultu prædicando mancipauit. Ile vero cum postpositis omnibus peregre proficisci sibi proposuit: beatus Vuerenfridus, qui in eisdem partibus Anglorum oriundus extitit, non solum sanctum Vuilibrordum cum exemplis, verumetiam studuit sequi vestigiis. Spernens autem patriam parentesque amore diuino, vtpote pij patris eruditus exemplo, se prædestinauit in hac peregrinatione peregrinari, qua citius æternæ patriæ particeps postmodum meretetur fieri. I.

Doctores sancti stellæ dicuntur *Dan.12.*

S. Vuerefridus beati Vuilibrordi socius & vitæ sanctæ imitator.

SANCTVS autem Vuilibrordus Deo prædestinante, sedis Episcopalis in Traiecto gubernans cathedram, multisque tanti viri sanctitatem prospiciens esse profuturam, quendam suæ Diœcesis locum Elste vocatum, paulo ante à Carolo sibi traditum, commendauit, eique sanctæ prædicationis cura regendum. Est enim quædam insula valde populosa Batue nuncupata, quæ Rheni fluminis vndique alueo circuncingitur, cuius in medio locus idem supradictus situs esse cognoscitur. Hunc igitur vir vitæ venerabilis, vt suus pastor decreuerat, diuina secum comitante gratia regendum susceperat, nil tamen ambiens terreni honoris, sed potius pij patris obtemperans præceptis. Quid plura? Res inibi quæ ad Ecclesiam attinet propere construitur, antiqui erroris cultus omnino deiicitur, locus sanctorum patrociniis oppido dicatur, plebs sancta prædicatione sanctificatur, fit Deus per tanti viri meritum populo placabilis sibique populus esse meretur acceptabilis, iuxta illud quod scriptum est: Et ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus. II.

S. Vvilibrordus primus Episcopus Vltraiectensis.

S. Vuerefridus in Elste ad prædicandum mittitur *Apoc.21.*

SANCTVS autem Vuerenfridus, vtpote prudens dispensator quem constituit Dominus suus super familiam suam: gregi Dominico Euangelici dogmatis affatim administrans alimoniam, quod verbis edocuit, operibus adimpleuit: quod salutari admonitione præmonuit, moribus & exemplis ostendit. Fuit etenim vltra vires fandi bonorum operũ exhibitione præditus, consolatione prouidus, humilitate nulli cõparandus, susceptione pauperũ cunctis imitãdus, mitis in animo, dulcis in eloquio, pernox in vigiliis, efficax in ieiuniis, solũmodo fide viuens, quia iustus ex fide viuit: incultus in habitu, placidus in vultu, sedulus in oratione, studiosus in sacra lectione, iugi legis Dei meditatione deditus, castitate præcipuus, omniumq; motũ honestate perspicuus, desperantiũ reformator, dolentiũ consolator: Quia dolentibus condoluit, infirmantibus congemuit, iuxta vocem doctoris gentium, dicentis: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Sic igitur recto calle per huius mundialis naufragij circulum suæ professionis diuexit remigium, vt id deliciis spiritalibus honestatum ad æternæ quietis perduceret feliciter portum. Quid in tantis morabor? Sed adhuc vel pauca de multis, causa compendij, memorabor. In hoc enim viro satis dictum puto, quod mundum cum suis illecebris despectui habuit. omnino, non nisi cælestia cogitauit, quæ Deo sunt placita inhianter perscrutari non cessauit, sæculo nudus, fide ditatus, corporaliter tantundem constitutus in terris, spiritualiter proculdubio versabatur in cælis, vt ait Apostolus: Nostra autem conuersatio in cælis est. Nec satis sancto viro videbatur, si ibidem duntaxat illius patriæ plebem Domino lucraretur, sed Ecclesiam in villa Vuesteruoert nominata constructam, quæ in ipsa Rheni fluminis ripa sita esse cognoscitur, à supradicto pontifice sub cura regendi suscepit gubernandam. III.

Luc.12. Attende quantæ sanctitatis fuerit vir iste. *Heb.10.* *2.Cor.22.* *f. tantummodo. *Philip.3.* Cura ecclesiæ in Vuesterfoert illi cõceditur.

BEATVS enim vir die noctuque secum tacite reuoluens quid sanctis doctoribus scriptura veritatis promittat, dicens: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Nec mora, vir per omnia Deo deuotus, cælesti thomphæa viriliter armatus, Ecclesiasticæ rei destructa reædificat, pessundata strenue restaurat, & restaurata deifice gubernat, spirituali vomere corda plebis euidenter exarat, insuper & Euangelicæ lucis semina non parce seminat: quia qui parce seminat, parce & metet. Seminauit in benedictione, vt perennis gaudij messem meteret in remuneratione. Seminauit in spiritu, quatenus de spiritu cælestis regni commercium collegisset in futuro. Messem vero Dominici segetis superni roris fluentis incessanter irri- IV.

Dan.12. *2.Cor.9.* *Matth.13.*